

PAŽYMA Nr. NV- 2022-12-19		2022-12-19 Nr. NV-3684		
VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTAS Nr.: TAP-22-2175 TAIS-22-15826(2)		DĖL VYRIAUSYBĖS 2022 M. KOVO 16 D. NUTARIMO NR. 224 DĖL LAIKINOSIOS APSAUGOS LIETUVOS RESPUBLIKOJE UŽSIENIEČIAMS SUTEIKIMO“ PAKETIMO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įstatymo įgyvendinamasis teisės aktas	☐ Taip ☒ Ne	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija (SADM)	Nesvarstyta	Svarstyti: ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis

DALYKINIS VERTINIMAS	Siūlomos pagrįstos priemonės, kurios padės išspręsti nustatytą problemą	Iš dalies
	Siūlomas sprendimas pagrįstas įrodymais (duomenimis, faktine informacija)	Iš dalies
	Teisės akto projektas parengtas laikantis Vyriausybės darbo reglamento reikalavimų dėl derinimo subjektų, terminų, projekto lydimosios medžiagos	Taip
	Teisėkūros procesas buvo įtraukus, užtikrinant tinkamą suinteresuotų asmenų informavimą ir dalyvavimo sąlygas	Netaikyta
TEISINIS VERTINIMAS – TEISĖS GRUPĖS PASTABOS	☐ Esminės ☒ Vertinamojo / tikslinamojo pobūdžio ☐ Redakcinio pobūdžio ir (ar) teisės technikos ☐ Pastabų nėra	

PROJEKTO TIKSLAS	Patikslinti užsieniečių, turinčių teisę į laikinąją apsaugą ar ją gavusių, apgyvendinimo organizavimo tvarką.
SPRENDŽIAMA PROBLEMA	<p>Kompensacijų pirmiesiems asmenims, suteikusiems būstą neatlygintinai panaudos pagrindais užsieniečiams, įgijusiems laikinąją apsaugą, mokėjimo terminas baigiasi 2022-12-24. Atsižvelgiant į tai, kad užsieniečių apgyvendinimo vietų poreikis išlieka, būtina ir toliau užtikrinti suteiktų būstų išlaikymą.</p> <p>Atsižvelgiant į padidėjusias būstų išlaikymo išlaidas šildymo sezono metu ir siekiant mažinti finansinę naštą būstą suteikusiems asmenims, aktualu sudaryti galimybės panaudos davėjams ir gavėjams (užsieniečiams) susitarti dėl būsto išlaikymo išlaidų apmokėjimo (<i>dabar numatyta, kad visas išlaidas apmoka būstą suteikęs asmuo</i>).</p> <p>Aktualu praplėsti galimybes kompensuoti su užsieniečių apgyvendinimu susijusias komunalines išlaidas (karšto vandens ir šildymo, elektros energijos ir kt.) tais atvejais, kai apgyvendinimo reikmėms yra pritaikoma viešoji infrastruktūra bei sudarytos Pabėgėlių priėmimo centro ir savivaldybės bendradarbiavimo sutartys.</p>

POREIKĮ KEISTI REGULIAVIMĄ INDIKUOJANTYS SUBJEKTAI IR (AR) ŠALTINIAI	DUOMENYS / ĮRODYMAI
✓ Praktinės taikymo problemos	<ul style="list-style-type: none"> 2022 m. spalio 13-14 d. ES Teisingumo ir vidaus reikalų taryba priėmė sprendimą dėl laikinosios apsaugos automatiško pratęsimo dar dviem 6 mėn. laikotarpiais. Nors laikinosios apsaugos terminas pratęstas ir Lietuvoje ji gali būti suteikiama iki 2024-03-04, tačiau projektu keičiamame Vyriausybės nutarime vis dar yra numatyta, kad šis laikotarpis – nuo 2022-03-04 iki 2023-03-04. Analogiškai, kompensacijos už būsto suteikimą užsieniečiams (<i>150 Eur + 50 Eur / mėn.</i>) suteikimo terminas – ne ilgiau kaip 9 mėn. Kompensaciją už būsto suteikimą užsieniečiams, pasitraukusiems iš Ukrainos dėl Rusijos karinių veiksmų Ukrainoje gauna virš 5 tūkst. fizinių ir juridinių asmenų, suteikusių būstą neatlygintinai panaudos pagrindais (būstai suteikti apie 15 tūkst. Ukrainos piliečių). Šioms kompensacijoms vidutiniškai panaudojama 1,1 mln. Eur / mėn. Pagal šiuo metu galiojančią tvarką, kompensacijų už būsto suteikimą mokėjimo laikotarpiu panaudos davėjai privalo mokėti su būsto išlaikymu susijusius mokesčius. Panaudos gavėjai (užsieniečiai) ir panaudos davėjai neturi teisės susitarti, kad būste gyvenantys užsieniečiai

	<p>apmokėtų šildymo ar kitas išlaidas, net jei įgytų teisę į būsto šildymo, karšto ir šalto vandens išlaidų kompensacijas.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Savivaldybėms numatyta galimybė kreiptis į Finansų ministeriją dėl patirtų išlaidų, susijusių su neatlygintinu maitinimo paslaugų ir higienos prekių teikimu, kompensavimo už laikotarpį, skaičiuojamą praėjus 33 d. nuo prašymo dėl laikinosios apsaugos, užregistravimo iki sprendimo priėmimo (iki 6 Eur už asmenį per dieną). Tačiau savivaldybių duomenimis, šių paslaugų savivaldybės neorganizuoja, nes Migracijos departamento prašymų nagrinėjimas nebetrunka 33 dienų, sudarytos galimybės organizuoti šią pagalbą per Europos socialinio fondo agentūrą ir kt. • Valstybės ir savivaldybių įstaigoms, laikinosios apsaugos suteikimo laikotarpiu pasiūlytose apgyvendinimo vietose (įtrauktose į Valstybės duomenų valdysenos informacinę sistemą – VDV IS) nemokamai apgyvendinusioms užsieniečiams, yra kompensuojamos su apgyvendinimu susijusios komunalinės išlaidos (šildymo, karšto ir šalto vandens, komunalinių atliekų išvežimo ir kt.). Kiti juridiniai asmenys, panaudos pagrindais valdantys valstybės ar savivaldybės turtą ir juo laikinai besinaudojantys, teisės į šių išlaidų kompensavimą neturi. Jei viešoji infrastruktūra yra pritaikoma apgyvendinimo reikmėms, Pabėgėlių priėmimo centras sudaro bendradarbiavimo sutartį su savivaldybe dėl jo panaudojimo, nėra kompensuojamos šių pastatų išlaikymo išlaidos kol ten nėra apgyvendintų užsieniečių. Siekiant pritaikytas apgyvendinimui patalpas išlaikyti prie šilumos ir kt. tinklų, būtina užtikrinti bent minimalų komunalinių išlaidų kompensavimą.
--	--

SIŪLAMOS PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Rengėjų pasirinktos priemonės iš esmės laikytinos tinkamomis, siekiant pakoreguoti galiojančias nuostatas, atsižvelgiant į praktines taikymo problemas.

Tačiau **teikime pasigendama aiškaus pagrindimo dėl siūlomų priemonių bei faktinės informacijos apie numatomas išspręsti problemas** (pvz., siūloma sudaryti galimybę kompensuoti su užsieniečių apgyvendinimu susijusias išlaidas kitiems subjektams, kurie valdo ir laikinai naudojami valstybės ar savivaldybės turtu, tačiau kaip ir koku mastu tai padės spęsti problemas nenurodoma; siūloma atsisakyti galimybės savivaldybėms kompensuoti patirtų išlaidų, susijusių su neatlygintinu maitinimo paslaugų ir higienos prekių teikimu, remiantis apklausos duomenimis, bet kas ir kada buvo apklausta nenurodoma; netiksliai nurodoma, kad nuo š.m. lapkričio 1 d. Europos socialinio fondo agentūra teikia pagalbą maistu ir kitą humanitarinę pagalbą). Atsižvelgiant į tai, sudėtinga tiksliai įvertinti, ar siūlomos priemonės bus taiklios sprendžiant praktikoje kylančias problemas.

Projekte siūloma:

- Pratęsti laikinosios apsaugos suteikimo terminą ir kompensacijos už būsto suteikimą (150 Eur + 50 Eur) fiziniams ir juridiniams asmenims (išskyrus valstybės ar savivaldybių įstaigas) iki 2024-03-04.
- Sudaryti galimybes fiziniams ir juridiniams asmenims, kurie laikinąją apsaugą įgijusiems asmenims suteikia būstą neatlygintinai naudotis panaudos pagrindais ir gauna kompensaciją už šio būsto suteikimą, susitarti su panaudos gavėjais (užsieniečiais) dėl būsto išlaikymo išlaidų apmokėjimo.
- Sudaryti galimybes kompensuoti su užsieniečių apgyvendinimu susijusias išlaidas (šildymo, elektros energijos ir kt.) ne tik valstybės ir savivaldybių įstaigoms, bet ir kitiems subjektams, kurie panaudos pagrindais laikinai neatlygintinai valdo valstybės ir savivaldybių turtą bei juo naudojami ir kurie laikinosios apsaugos suteikimo laikotarpiu (apgyvendinimo vietose, įtrauktose į VDV IS) nemokamai apgyvendino ar planuoja (jei viešoji infrastruktūra pritaikoma apgyvendinimo reikmėms, sudaryta Pabėgėlių priėmimo centro ir savivaldybės bendradarbiavimo sutartis) apgyvendinti užsieniečius.
- Pripažinti netekusiomis galios nuostatas (nuo 2023-01-01) pagal kurias buvo suteikta galimybė savivaldybėms kreiptis į Finansų ministeriją dėl faktiškai patirtų išlaidų, susijusių su neatlygintinu maitinimo paslaugų ir higienos prekių teikimu, kompensavimo.

SPRENDIMO ĮGYVENDINIMO KAŠTAI

Rengėjai nurodo papildomų lėšų poreikį 2023-2024 m., tačiau **nepateikia informacijos apie tai, ar šios lėšos yra numatytos valstybės biudžete.**

Atkreiptinas dėmesys, kad lėšų poreikis paskaičiuotas tik dėl kompensacijų už būsto suteikimą laikotarpio pratęsimo, tačiau neįvertina tai, ar kitoms siūlomoms priemonėms įgyvendinti taip pat neprireiks papildomų lėšų.

Rengėjų nurodytas valstybės biudžeto lėšų poreikis:

2023 m. (už vasario–lapkričio mėn. mokėti) – 15 mln. Eur.

2024 m. (už 2023 m. gruodžio ir 2024 m. sausio–kovo mėn.) – 4,7 mln. Eur.

SPRENDIMO ĮGYVENDINIMO NAUDOS

Tikėtina, kad priėmus siūlomus pakeitimus, pagalba užsieniečiams, gavusiems laikinąją apsaugą, gali tapti taiklesnė.

Tačiau rengėjai **nepateikia duomenų, pagrindžiančių projekto poveikį** tikslinėms grupėms, nepateikiama aktuali informacija apie laukiamus rezultatus, įgyvendinus sprendimus.

Kiekybiniai / kokybiniai duomenys, pagrindžiantys teigiamą projekto poveikį	<ul style="list-style-type: none"> Užsieniečiai, pasitraukę iš Ukrainos dėl Rusijos karinių veiksmų Ukrainoje – apie 6 tūkst. Asmenys, suteikiantys laikiną būstą užsieniečiams, pasitraukusiems iš Ukrainos dėl Rusijos karinių veiksmų Ukrainoje (<i>skaitinė išraiška nevertinta</i>).
---	---

TEISĖS AKTŲ PROJEKTŲ DERINIMAS

Projektas be pastabų suderintas su FM ir Lietuvos savivaldybių asociacija. Patikslintas pagal VRM ir TM pastabas.

Neatsižvelgta į dalį TM pastabų, kurias rengėjams siūloma aptarti su TM arba tarpinstituciniame pasitarime.

Likusios nesuderintos pastabos ir pasiūlymai	<p>TM (<i>pateikiama derinimo pažyma</i>):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Keliamas klausimas dėl siūlymo įtraukti į kompensacijų už komunalines išlaidas gavėjų sąrašą subjektus, kurie panaudos pagrindais valdo ir naudojami valstybės ir savivaldybių turtu, atitiktis Įstatymui „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (<i>SADM: pagal įstatymą užsieniečiai turi teisę nemokamai gyventi juridinių asmenų savanoriškai pasiūlytose apgyvendinimo vietose, todėl šiems subjektams gali būti skiriamos kompensacijos</i>). 2) Siūloma neatidėti naikinamos normos dėl išlaidų, susijusių su neatlygintinu maitinimo paslaugų ar higienos prekių teikimu, nes kaip teigia rengėjai, šis maitinimas nebėra organizuojamas (<i>SADM: nors užsieniečių maitinimo savivaldybių administracijos nebeorganizuoja, tačiau jos turi teisę gauti kompensacijas už anksčiau patirtas išlaidas</i>).
--	---

PAŽYMĄ PARENGĖ

Daiva Buivydaite-Garbštienė

Vyriausybės kanceliarijos Socialinės politikos grupė, patarėja